

Er EU lost in translations?

Er det søte eller sure kirsebær som slipper unna tollmurene? Det er ikke alltid lett å vite hva som er lov når deler av EUs regelverk forsvinner i oversettelser mellom 24 offisielle språk. **TEKST** KIM E. ANDREASSEN

I 1993 importerte den tyske syltetøyprodusenten Konservenfabrik Lubella tre lastebiler med sure kirsebær fra Polen. Disse ble stoppet på grensen, og utifra EU-reglementet måtte importøren betale toll for bærene.

Syltetøyprodusenten nektet imidlertid å betale, fordi det i den tyske versjonen av EU-loven sto sort på hvitt at det kun var søte kirsebær som var pålagt toll. Problemet var at det på alle de andre EU-språkene sto at det var sure kirsebær som måtte fortolles.

Saken endte i EU-domstolen, som fant ut at dette rett og slett var en enkelt oversettelsesfeil i den tyske versjonen av EU-regelen. Men saken

måtte likevel helt til Luxembourg før syltetøyprodusenten fikk et svar. – I mange tilfeller er det mye mer kompliserte språkproblemer og mer alvorlige konsekvenser enn i Lubella-saken EU-domstolen står overfor, sier førsteamanuensis Christian Franklin ved Det juridiske fakultet.

« Oversettelsene i EU tar lang tid og koster flere hundre millioner euro i året. »

Franklin har forsket på hvordan EU-domstolen løser språkutfordringene som oppstår mellom ulike språkversjoner av EU-rettskter.

– Språkmangfoldet i EU byr ikke bare på oversettelsesutfordringer, men også at lover og regler i verste fall anvendes forskjellig i de ulike medlemslandene, forklarer han.

Euroabbel

Roten til språkproblematikken er at EU plikter å respektere medlemslandenes kultur, historie og språk. Da EU ble opprettet som Det europeiske

fellesskap (EF) på 1950-tallet, var det bare snakk om seks medlemmer med fire ulike språk.

I dag har EU 28 medlemsland med 24 offisielle språk. Alle EU-borgerne har rett til å henvende seg på sitt eget språk til EU-institusjonene. De har også rett til innsyn i saksdokumenter og lovtekster. Dermed blir alle lover og regler oversatt til alle medlemslandenes språk. Dette berører også EØS-landene. For eksempel kommer 20 prosent av Norges lover og regler fra EU.

For å respektere medlemmenes kultur har EU ansatt 600 fulltidsoversettere og 3000 freelanceoversettere. I tillegg har unionen 2000 lingvister til disposisjon og man bruker simultanoversettere i EU-domstolen.

Alle EU-rettskter, traktatene, sekundærlovgivningene, forordningene og direktivene oversettes til 24 forskjellige språk og alle er like autentiske. Det vil si at alle er rettslig bindende. I tillegg til to traktater på 24 språk, kommer det hvert år ut 2500 rettslig bindende tekster. Selv om en tekst skrives på ett språk, må det likevel oversettes til 23 andre.

– Oversettelsene tar lang tid og koster flere hundre millioner euro i året, til tross for at alle medlemslandene er opptatt av å begrense kostnadene i EU-budsjettet etter finanskrisen, påpeker Franklin.

Ett språk, én union

Det som i utgangspunktet skulle lette samarbeidet mellom europeiske land, kan av og til virke som en byråkratisk bremsekloss. Men man prøver å gjøre visse grep, ifølge Franklin.

– EU-kommisjonen jobber i praksis kun med engelsk, tysk og fransk. I det daglige arbeidet i gangene snakkes det kun engelsk, bortsett fra i EU-domstolen, hvor mesteparten av arbeidet foregår på fransk, forteller jussforskeren.

Han er klar på hva som må til for å forbedre språksituasjonen.

– Den beste løsningen hadde nok vært å innføre ett språk, og engelsk er språket som brukes av de fleste.

Forslag om å begrense antallet språk har dukket opp gjentatte ganger. For eksempel har FN 193 medlemmer, men bare seks offisielle språk. Men tunge politiske og rettslige grunner gjør at man hver gang går bort fra å gjøre noe med dette. I tillegg er det ingen land som klarer å bli enige om hvilket språk som eventuelt skulle gjelde.

– Ett år var det en aprilspøk som gikk ut på innføre latin som EU-språket, humrer Christian Franklin. ◻

◀ **FRA BABELS TÅRN TIL EU:** Når EU-domstolen kommer med sitt svar på et oversettelsesproblem, så finnes det ingen ankemulighet. Men på grunn av ulikt tolkningspraksis er det ikke alltid lett å forutsi det endelige utfallet. FOTO: JAMES BURGER/NTB SCANPIX

Førsteamanuensis Christian Franklin, Det juridiske fakultet, UiB. FOTO: KIM E. ANDREASSEN